

Bible a Talmud

Halachah

Jewish Law
(Legal tradition)

Oral Tradition

Oral Tradition

Written Tradition

Neviim Ketuvim Torah

Mishnah Gemara

Aggadah
Story telling
(non-legal tradition)

Bible

- τὰ βιβλία ta biblia - knihy, svitky, kánon (z řec. κανών kanón, pravidlo, měřítko, stéblo)
- Až do druhého až čtvrtého století v př. n. l. neexistovala žádná „Bible“, jak ji známe. V různých komunitách obíhaly pouze různé svitky a kodexy.
- Alexandrijský kánon: Řecký překlad hebrejského textu Septuaginta (z lat. septuaginta - sedmdesát) z 3. – 2. století př. n. l., používali Židé v diaspoře, téměř zachovaná v řeckých codexech ze 4. a 5. století - Codex Vaticanus, Codex Sinaiticus a Codex Alexandrinus - křesťané používali řeckou Septuagintu, převážně nežidé, neuměli hebrejsky
- Z pověření papeže Damasa (304 – 384) začal překládat učený církevní otec Jeroným Bibli z originálních jazyků do latinské Vulgáty, která se dodnes považuje za platnou v římskokatolické církvi. První úplný kánon Starého zákona zaznamenává římská synoda roku 382. Codex Amiatinus je nejstarší dochovaný kompletní rukopis latinské verze Vulgáty, 700 n. l.
- palestinský (protestantský) kánon - Sestavení židovského kánonu v Jamnii (Javne) koncem prvního století n. l. - hebrejská Bible, knihy napsané původně hebrejsky, vymezení vůči křesťanům. Codex Leningradensis z roku 1008 n. l. – 1. v celku dochovaný text hebrejský, obsahuje vokalizační znaky (kde se má vyslovit samohláska), tento text nevychází z textu, který překládal Jeroným

„Hebrejská Bible“ – palestinský kánon má 24 knih (90 – 100 n. l. v Javné)

- Tanach

1. *Tóra* (; Zákon,
Učení) (Pentateuch)

2. *Nevi'im* (;
Proroci)

3. *Ktuvim* (;
Spisy)

- Tóra

1. *Be-rešit* –
Genesis

2. *Šemot* – Exodus

3. *Va-jikra* –
Leviticus

4. *Ba-midbar* –
Numeri

5. *Devarim* –
Deuteronomium

Knihy hebrejské Bible

- **Proroci (Nevi'im):**

1. Jozue
2. Soudců
3. 1. a 2. Samuelova
4. 1. a 2. královská
5. Izajáš
6. Jeremjáš
7. Ezechiel

- **12 malých proroků:**

1. Ozeáš
2. Jóel
3. Ámos
4. Abdijáš
5. Jonáš
6. Micheáš
7. Nahum
8. Abakuk
9. Sofonjáš
10. Ageus
11. Zacharjáš
12. Malachiáš

- **Spisy (Ketuvim):**

1. Žalmy
2. Jób
3. Přísloví
4. Megilot
5. Píseň písní
6. Rút
7. Pláč
8. Kazatel
9. Ester
10. Daniel
11. Ezdráš
12. Nehemiáš
13. 1. a 2. paralipomenon

Deuterokanonické knihy

- rozsah alexandrijského kánonu +
- římskokatolická církev: Tóbijáš, Júdit, přídavky k Ester, Kniha moudrosti, Sírachovec, Báruk (a List Jeremjášův), přídavky k Danielovi, První Makabejská, Druhá Makabejská.
- Pravoslavná církev + 3. kniha Ezdrášova, Žalm 151
- Etiopská pravoslavná církev + Kniha Jubilejí, První Henoch

Tóra – 613 micvot

- Když židovský lid dorazil na úpatí hory Sinaj, Bůh řekl Mojžíšovi, aby se zeptal lidí, zda by byli ochotni s Ním uzavřít smlouvu.
- Ex. 19:5 „Nyní tedy, budete-li mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, budete mi zvláštním vlastnictvím jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země.“
- Ex. 19:8 „Všechnen lid odpověděl jednomyslně: "Budeme dělat všechno, co nám Hospodin uložil." Mojžíš tlumočil odpověď lidu Hospodinu.“
- Dt. 8:1 „Bedlivě dodržujte každý příkaz, který ti dnes přikazuji, abyste zůstali naživu, rozmnožili se a obsadili zemi, kterou přísežně přislíbil Hospodin vašim otcům.“

Deuteronomium 6:1 Toto jsou přikázání, nařízení a práva, kterým vás Hospodin, váš Bůh, přikázal vyučovat, abyste je dodržovali v zemi, do níž táhnete a kterou máte obsadit:

Deuteronomium 6:2 Aby ses bál Hospodina, svého Boha, a bedlivě dbal na všechna jeho nařízení a příkazy, které ti udílím, ty i tvůj syn a tvůj vnuk, po všechny dny svého života, abys byl dlouho živ.

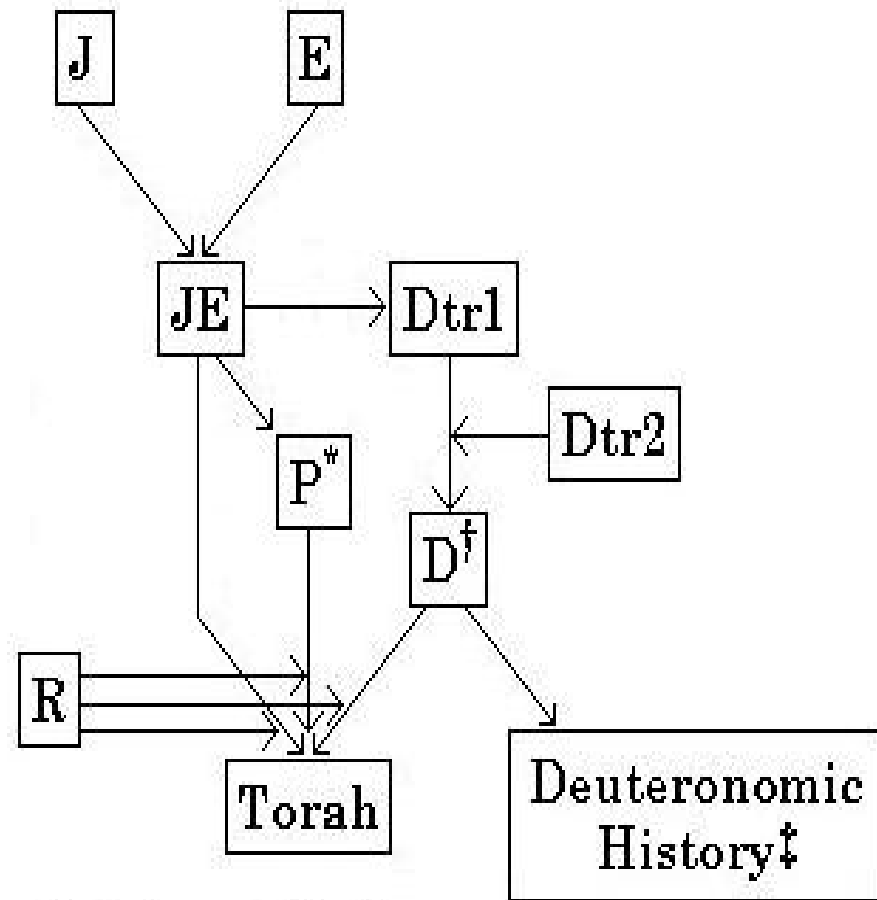
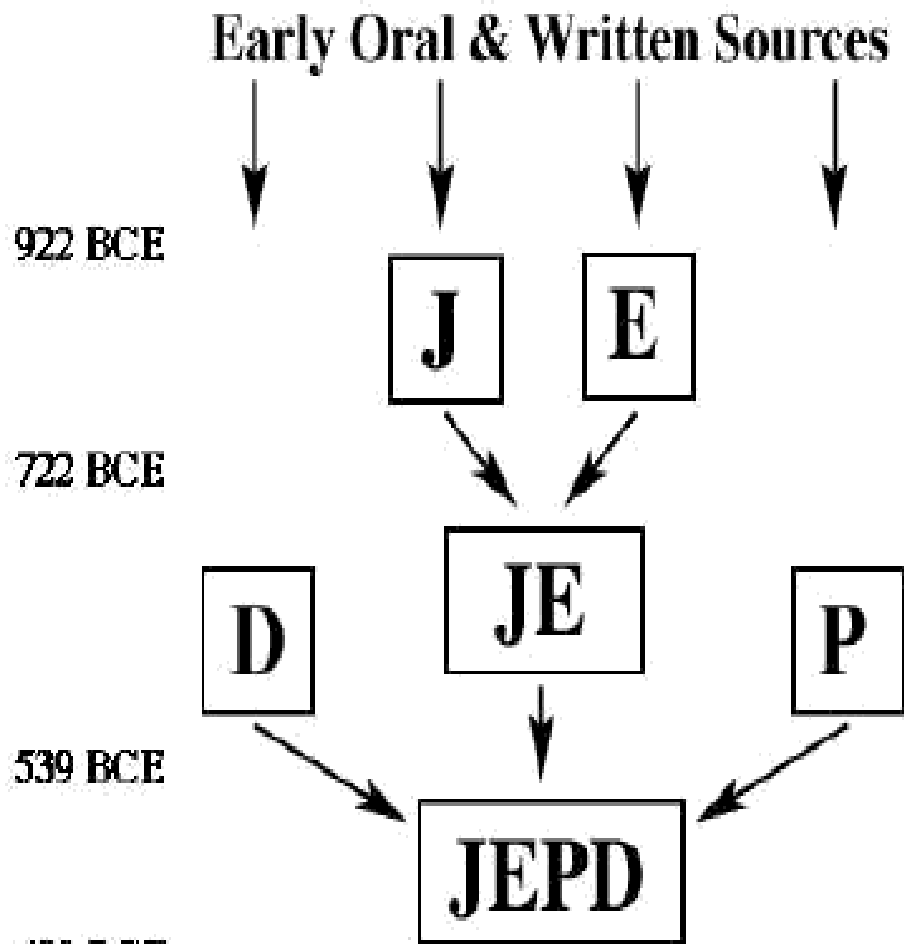
Deuteronomium 6:3 Poslouchej je, Izraeli, a bedlivě je dodržuj. Tak se ti povede dobře a velmi se rozmnožíte v zemi oplývající mlékem a medem, jak ti přislíbil Hospodin, Bůh tvých otců.

1.	Dt 6:5 Milovat Boha	1.	Dt. 20:1 Když vytáhneš do boje proti svým nepřátelům, nebudeš panikařit.
2.	Dt. 18:15 Poslouchat proroka, který mluví v Božím jménu	2.	Dt. 20:10 Když přitáhneš k městu, abys proti němu bojoval, nabídneš mu mír, pokud přijme, zacházej s ním podle práva
3.	Lv. 19:18 Miluj bližního svého jako sebe sama	3.	Dt 20:16 Nenechej žádného Kanaánce naživu
4.	Lv. 19:18 Nemstít se	4.	Dt 24:15 Zaplatit mzdu najatému muži ve stanovené lhůtě
5.	Dt. 6:7 Učit se Tóru	5.	Lv 25:44 Otrok a otrokyně, které budeš mít, ať jsou z pronárodů okolo vás; z nich si budete kupovat otroka a otrokyni.
6.	Lv. 19: 4 Neobracejte se na modlářství	6.	Num 30: 3 Dodržovat přísahy
7.	Dt. 12:2 Zničit modly	7.	Dt 16:18 Jmenovat soudce v každé izraelské obci
8.	Lv. 19:26 Nebýt pověřivý	8.	Ex 23: 8 Nebrat úplatek
9.	Dt. 18:10 Neprovádět magii	9.	Dt. 18:4 Budeš kohenovi dávat prvotiny svého obilí, moštu a oleje i prvotiny své ovčí stříže.
10.	Lv. 19:27 Muži nesmí stříhat vlasy po stranách hlavy	10.	Num. 18:15 Vykoupit prvorozené syny a dát peníze kohenovi
11.	Lv. 19:27 Muži nesmějí holit své brady	11.	Dt. 18:1 Levitům se nesmí dostat podílu v Izraeli, spíše se jim dají města, kde by mohli bydlet
12.	Lv. 19:28 Zákaz tetování a zohavování kůže	12.	Lv. 10:9 Kohen nesmí vstoupit do chrámu pod vlivem alkoholu
13.	Dt. 6:7 Říkat modlitbu Šma ráno a v noci	13.	Dt. 23:11 Bude-li mezi vámi někdo, kdo by nebyl čistý pro noční výron semene, vyjde ven za tábor
14.	Dt. 6:8 Mít tefilin na hlavě	14.	Dt. 12:11 Nabízet všechny oběti v chrámu
15.	Dt. 6:8 Mít tefilin na rameni	15.	Dt. 16:16 Ukázat se v chrámu na Pesach, Šavuot a Sukot
16.	Dt. 6: 9 Mít mezuzu na dveřním sloupu	16.	Lv. 1:3 Provedte proceduru oběti, jak je předepsáno v Tóře
17.	Gen. 17:10 Obřezat všechny muže osmý den po jejich narození	17.	Lv. 4:27 Každý člověk musí přinést oběť za přestupek
18.	Ex. 23:12 Odpočívat sedmý den	18.	Lv. 12:6 Žena, která porodila, musí přinést oběť v chrámu
19.	Dt. 7:3 Neženit se s cizinkami	19.	Num. 15:20 Odložit část těsta pro kohena
20.	Ex. 13:3 Nejíst chamec všech sedm dní Pesachu	20.	Ex. 25:8 Vybudovat chrám
21.	Dt. 22:29 Násilník se musí oženit se znásilněnou, pokud je svobodná	21.	Lv. 21:11 Velekněz nepřistoupí k nikomu mrtvému, neposkvrní se ani při svém otci ani při své matce.
22.	Dt. 14:3 Nesmíš jíst nic ohavného	22.	Lv 21,17 Osoba s fyzickou vadou nesmí sloužit ve svatyni
23.	Lv. 3:17 Nejíst krev	23.	Lv 27:32 Každý desátý kus ze skotu a bravu, bude svatý Hospodinu.
24.	Dt. 12:21 Zabijte rituálně zvíře předtím, než ho budete jíst	24.	Dt 17:15 Ustanovit krále
25.	Lv 24:17 Když někdo ubije nějakého člověka, musí zemřít.	25.	Dt 17:17 Nebude hromadit nadbytečné množství zlata a stříbra
26.	Lv 19:11 Nekrást osobní majetek	26.	Lv 19:35 Nedopustíte se bezpráví při soudu, při měření, vážení a odměřování.
27.	Dt 10:19 Milovat hosty	27.	Lv. 19:3 Měj v úctě svou matku a svého otce
28.	Dt 15:11 Ve své zemi ochotně otvírej ruku svému potřebnému bratru		

Postavy ze Starého Zákona - charakteristika

- Abrahám
- Jákob
- Josef
- Juda
- Mojžíš
- Jozue
- Gedeón
- Saul
- David
- Šalomoun
- Chizkijáš
- Jóšijáš
- Mordechaj
- Eliáš
- Tóbit
- Samson
- Bileám
- Achab
- Haman
- Amálek
- Abšalom
- Sancheríb
- Nabucco
- Neko II.

Vznik Tóry podle Julia Welhausena (1844 –1918)

* Includes most of Leviticus

† Includes most of Deuteronomy

‡ Joshua, Judges, 1 & 2 Samuel, 1 & 2 Kings

Historie Tóry

- Dokumenty JE sloučeny v Judsku v 8. st. př. n. l. Poprvé se o Tóře píše jako způsobu života v Deuteronomiu, původně koncipovaném v pozdním 7. st. př. n. l. a dokončené během babylonského exilu v 6. st. př. n. l., kdy byla skombinována s jiným tradičním materiálem, Kněžským dokumentem P. V perském období 6. – 4. st. př. n. l. dosáhla oficiálního statutu zákona provincie Jehúd. V exilu zároveň s Tórou vznikla deuteronomistická historie.
- Nejstaršími částmi Tóry je poezie: Mojžíšova píseň - Dt. 32; 1–32; Píseň moře - Ex 15; 1–18. Ukázka vrstev Tóře – př. svátek Pesach. Ex 12:25-27, Dt 16:1-8

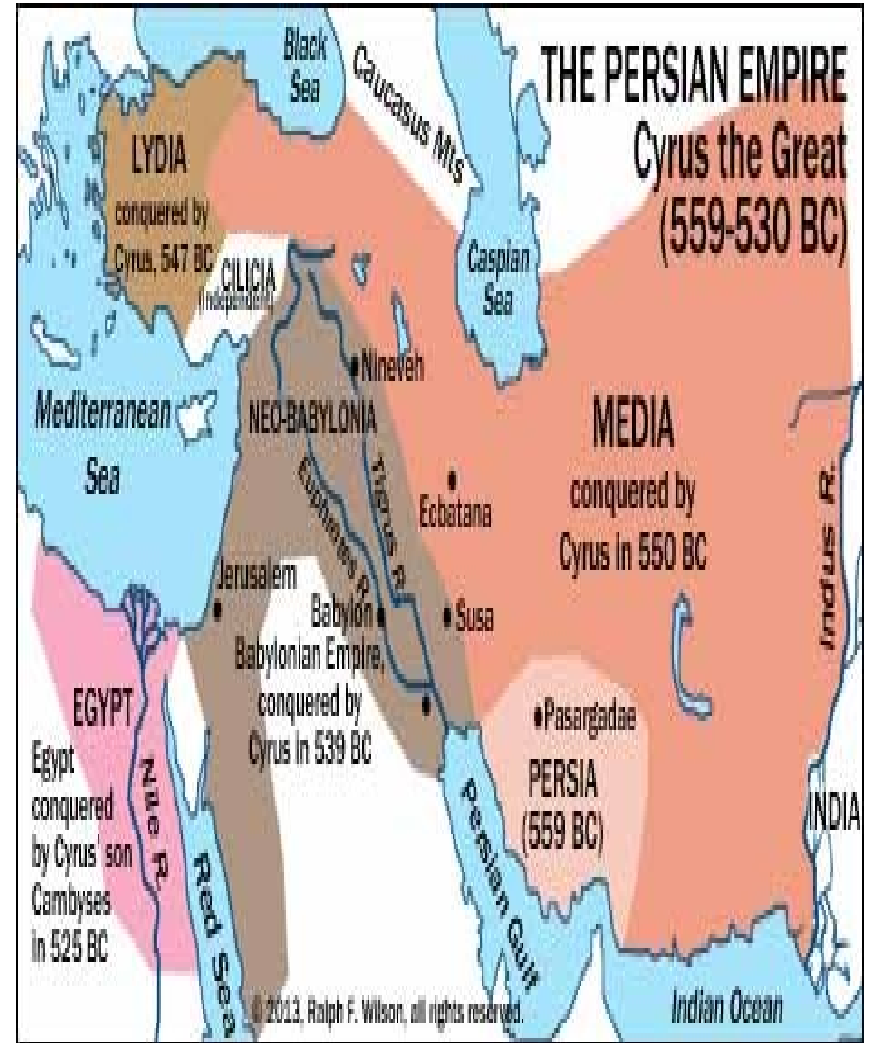
Sefer Torah

Časová osa

- 3500 – 1200 př. n. l. doba bronzová. Izraelská země byla osídlena množstvím malých národů zvaných Kanaánci. Kanaánci žili většinu tohoto období pod egyptskou nadvládou. Konec doby bronzové přinesla ekologická katastrofa.
- 1200 – doba železná. Kanaánci se transformují a založí severní Izrael a Judsko, kde vládne Davidova dynastie. Hebrejci jsou kanaán. pastevci, kteří přestali kočovat a usadili se.
- 722 zničení severního Izraele. Asyřané udělali z Izraele svou provincii, z Judska vazalské království.
- 609 př. n. l. bitva u Megida mezi Jóšijášem a faraónem Nekem II. Jóšijáš padl.
- 605 Bitva u Karchemiše – konečná porážka spojených asyrsko-egyptských vojsk Babyloňany.
- 539 Perský král Kýros II Veliký dobyl Babylon.
- 587 – 538 Babylonské zajetí. Judsko babylonskou provincií. Kýros Veliký povolil návrat Judejců do Judska, Judsko perskou provincií. Vznik Tóry, deuteronomistické historie a monoteismu, stavba chrámu. Původní náboženství Izraele a Judska bylo henoteistické.
- 332 Jeruzalém dobyl Alexandr Veliký. Po něm Ptolemaiovci ovládli Palestinu.
- 198 Seleukovec Antiochos III. porazil Ptolemaia V. a zabral Palestinu.
- 175 – 163 Antiochos IV Epifanés. 167 vydává nařízení o zrušení židovského náboženství. Povstání Makabejských 167–161. Roku 164 př. n. l. vysvěcen Chrám.
- 142 – 37 Hasmonejská dynastie. Nezávislé království 129 – 63.
- 63 Pompeius Veliký vstupuje do Jeruzaléma. Judea se stává římskou provincií, ztráta nezávislosti.
- 37 – 4 Král Herodes Veliký, Idumejec, vládl Judeji a Galileji jako vazal.
- 6 nl. Augustus z Judeje udělal římskou provincií, kterou ovládali římsští prokurátoři.
- 66 – 70 první židovsko-římská válka – zničen Chrám, proto význam získává Tóra a Talmud.
- 132 – 135 třetí židovsko-římská válka – Hadrián zakázal Židům obřízku, provincie Syria Palaestina.

Mapky

Obraz člověka v judaismu

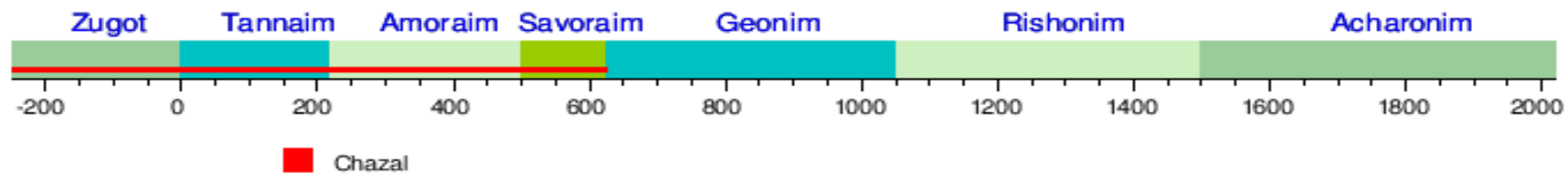
Výklad k sidře Berešit (Genesis 1,1 – 6,8)

- „Člověk je ze své přirozenosti náchylný k špatnému a jedinou nadějí pro civilizaci a její trvání je imperativ výchovy od raného mládí - rozvíjení pozitivních vlastností lidské povahy. Člověk - pokud jde o jeho charakterové rysy a chování- začíná prakticky z minusového bodu. Vyvstane tím jasněji nutnost sebezdokonalování. Sklon k zlému je v nás kdesi hluboko stále přítomen.“
- „Byli jsme stvořeni tak, abychom mohli být vykoupeni - nebo přesněji, byli jsme stvořeni, abychom mohli dosáhnout vykoupení. To znamená, že všichni potřebujeme být vykoupeni, bez ohledu na to, kdy žijeme a co děláme v životě. Nikdo jiný nás nevykoupí - je jen na nás, abychom dosáhli vykoupení.“
- „V určitém bodu dějin bude židovský národ dostatečně trpět anebo získá dostatečně zásluh, aby byl vysvobozen a vrátil se do Erec jisrael. K tomu úkolu Bůh vyšle mesiáše, který shromáždí vykoupené, obnoví svrchovanou vládu a nastolí mír ve světě.“
- http://olam.cz/aktuality/sidry/5767/beresit/beresit_57.pdf
- Sedm noachidských přikázání, Kniha Jubileí 7:20:
- zákaz modloslužebnictví, zákaz vraždy, zákaz krádeže, unášení a zotročování lidí, zákaz nedovolených sexuálních praktik , zákaz mučení lidí a zvířat, zákaz rouhání, ustanovení práva a soudů.

Obraz Židů v judaismu

Výklad k sidře Šmini (Leviticus 9,1 – 11,47)

- „V Tóře stojí: „Já jsem Hospodin, váš Bůh. Posvěťte se a buďte svatí, neboť já jsem svatý.“ Lv 11, 44 Jestliže žid vyvine úsilí k dosažení svatosti, stává se svatým protože Hospodin je svatý.“
- „Aby žid vůbec udržel tuto duchovní citlivost, musí udržovat sám sebe v určitém režimu, který umožňuje fungování této svatosti. Nestačí židovi jen to, aby plnil micvot (příkazy) a studovat Toru; k tomu, aby měl větší kapacitu pro svatost je třeba daleko víc. Potřebuje omezit své zainteresování ve věcech materiálních jen na úroveň uspokojení svých nejzákladnějších tělesných potřeb.“
- <http://olam.cz/aktuality/sidry/5767/vajikra/smini.pdf>
- V judaismu je spása otevřená všem lidem a neomezena pouze na židy; jediným důležitým hlediskem je, že lidé musí dodržovat a praktikovat etické vzorce chování. Když se Židé označují za vyvolený lid Boží, neznamena to, že byli vybráni pro zvláštní laskavosti a privilegia, ale že mají ukazovat všem národům svým příkladem etický způsob život.
- Záchrana před smrtí znamená, že smrt není skutečným koncem života; duše žije a vrací se ke Stvořiteli, který ji vytvořil. Nakonec, v poslední den soudu, bude vzkříšení a život bude obnoven všem spravedlivým duším; ale člověk není schopen vymyslet, jak přesně nebo kdy bude vzkříšení probíhat.

- Po pádu Jeruzaléma se židovská vláda (sanhedrin) přesunula do Javné, kde zůstala do r. 135; pak byla opět přesunutá do Ušy v Galileji. Roku 166 se odstěhovala do Tiberiady. V čele žid. vlády byl dědičný Patriarcha, potomek Hilela Staršího. Uznala ho i židovská obec v Babylonii.
- Podle rabínskému judaismu představuje „Ústní Tóra“ zákony a výklady, které nebyly zaznamenané v Pěti knihách Mojžíšových, „Psané Tóre.“ Mojžíš zapsal jen psanou Tóru a svým nástupcům předal ústně další zákony a jejich výklady, které se předávaly ústně až je rabíni uznali za vhodné zaznamenat.
- Tannaim (aram. „učitelé“): Vztahuje se na mudrce, kteří žili v Izraeli až do roku 220 n. l. Jejich dílem je Mišna. Klíčové postavy tannaim zahrnují Hilela Staršího, prvního rabína Jóchanana ben Zakkaje, rabína Akivu a Judu ha-Nasiho.
- Rabbi (heb. „pán, učitel“) od prvního století titul udělený učedníkům mudrců, kteří byli vysvěceni (smicha) staršími ze Země Izraelské, kteří byli vysvěceni samotným sanhedrinem a dostali od něho pravomoc vykládat zákony a soudit.
- Amoraim 200 - 500 n. l., Amora (interpret)
- Gemara; aramejsky gamar- dokončení
- Gemara interpretuje Mišnu
- Interpretace Mišny probíhala v tehdejších dvou hlavních centrech židovského učení, Galileji (hlavně Tiberias a Caesarea) a Babylonii. (Nehardea, Nisibis, Pumbedita a Sura). Odtud tedy pochází dva Talmudy - Jerušalmi a Bavli.

Stránka Talmudu/Studium Talmudu

Ein Mishpat / Ner Mitzvah
Compiled cross-references to the major halakhic codes and texts.

OTHER COMMENTARIES

"The printers of the Vilna Talmud printed several newly discovered commentaries in the outer margins of their edition. These included some of the most important of the early medieval works. Towards this end, scholars were sent to European libraries (including that of the Vatican in Rome) in order to copy out these lost treasures of Jewish religious literature. Since none of these commentaries covered the full text of the Talmud, different ones were printed with the individual tractates."

R. AQIVA EGER

ANONYMOUS COMMENTARY & PRINTER'S ADDITIONS

Page # Sedarim (Order): Masekhtot (Tractate)

THE TOSAFISTS

12th-13th century CE commentaries. Tosafists translates roughly to "additions" or "supplements." Likely meaning they saw themselves as supplements to Rashi's commentary. These commentators include scholars such as Rabbi Jacob Ben Meir, the Rashbam, R. Isaac of Dampierre, R. Samson of Sens, and R. Meir of Rothenburg. Unlike Rashi's style, which often commentates and summarizes in an attempt to explain the Talmudic texts, the Tosafists tend to focus on specific issues within the Talmud and Rashi and elaborate upon them or attempt to reconcile their contradictions.

The Tosafists emphasize French and German traditions. "The dialectical give-and-take of a Tosafot discussion has a typical structure: The objections and difficulties are introduced with the formula "Ve'im tomar" ["=And if you should say..."], and the solution with "Yesh lomar" ["=It can be said..."]"

HEADING MISHNAH KEY

Compiled ~200-220 CE by R. Judah Ha-Nasi codifying the Halakha (law) up until his time. It is written in Mishnaic Hebrew - a collection of legal rulings & opinions of biblical law by scholars known as Tannaim. It is divided into six sedarm (orders), with each order having 7-12 subsections known as masekhtot/tractates.

GEMARA

Written in Aramaic, not Hebrew. There are two versions of Gemara Compiled by scholars known as the Amoraim: the first is composed in Western Aramaic in Palestine (400- CE), the second is written in Eastern Aramaic in Babylonia (425-500-CE). The smallest unit of Gemara is known as a "sugya" (pl. sugyot). Talmud is composed of Mishnah followed by sugyot analyzing it.

RASHI'S COMMENTARY

Rashi's commentary is dated to about 1040-1105 CE. Typically Rashi's commentary is placed on the inside of a page, against the binding. Rashi's commentary covers almost all of the tractates of the Babylonian Talmud. It is printed in "Rashi's script" a form of Hebrew font style which is traditionally used for commentaries.

Mesoret Ha-Sha"NS

Added in the 16th c. CE, a compilation of cross-references showing where quotes are repeated in the Talmud and texts can be referenced.

GLOSSES

"Recent printings of the Talmud have incorporated additional short comments (glosses) by various Rabbis who lived during last few centuries. Most of these glosses are emendations to the text, while others contain useful (or cryptic) cross-references."

Mišna

- Zeraim („Semena“), modlitby a požehnání, desátky a zemědělské zákony (11 traktátů)
- Moed („svátky“), (12 traktátů)
- Našim („ženy“), manželství a rozvodové smlouvy, některé formy přísahy a nazírská práva
- Nezikin („škody“), o občanském a trestním právu, fungování soudů a smlouvách (10 traktátů)
- Kodašim („svátosti“) se týká obětních obřadů, chrámu a zákonů o dietě (11 traktátů)
- Tohorot („očistění“), o zákonech čistoty a nečistoty, včetně nečistoty mrtvol, zákony o čistotě potravin, zákony o pohlavní a tělesné čistotě (12 traktátů)

Mišna

- „Každý, kdo vykoná jednu micvu, činí mu [nebesa] dobré a prodlužují mu jeho dny a [on] zdědí zemi [Izrael]. A každý kdo nevykoná jednu micvu, nečiní mu [nebesa] dobré a neprodužují mu jeho dny a [tento] nezdědí zemi [Izrael]. Každý, kdo má [znalosti] v Tóře a v Mišně a v etice, nezhřeší snadno, neboť je řečeno: A nit trojitá nepřetrhne se snadno (Kazatel 4,10-12). A každý kdo nemá [znalosti] ani v Tóře, ani v Mišně, ani v etice, není [začleněn] do společnosti.“
- https://cs.wikisource.org/wiki/Mi%C5%A1na/Trakt%C3%A1t_Kidu%C5%A1in/Kapitola_1
- Celý Izrael má podíl na světě příštím neboť je psáno: A tvůj lid, všichni spravedliví navěky zdědí zemi, výhonek mé sadby, dílo mé ruky k oslavě! A následující nemají podíl na světě příštím: Ten, kdo říká, že zmrtvýchvstání není z Tóry. [ten, kdo říká], že Tóra nepochází z Nebes; a epikurejci. R. Akiva říká: „Rovněž ten, kdo čte nekanonické knihy, a ten, kdo šeptá [zaříkání] nad poraněním a říká: Všechny nemoci, které jsem vložil na Egyptany, nevložím na tebe! Neboť já jsem Pán, tvůj Uzdravovatel!“ Aba Ša'ul říká: „Rovněž ten, kdo vyslovuje [Boží] Jméno doslovně.“
- Více zde: <https://talmud.webnode.cz/seder-nezikin/sanhedrin/a90a-91a/>
- Zbije-li někdo svého druha, je vůči němu povinen pěti věcmi: za zlehčení, za bolestné, za léčení, za škodu a za ponížení.
- Více zde: <https://talmud.webnode.cz/seder-nezikin/bava-kama/a83b-84a/>
- „Nikdo nesmí zanedbávat [náboženskou povinnost] plození a množení, jedině když má děti. [A kolik?] Dům Šamajův říká: „Dvě mužského pohlaví.“ Ale dům Hilelův říká: „Jedno mužského pohlaví a jedno ženského pohlaví, neboť je psáno: jako muže a ženu je stvořil. (Gn 5,2).
- Gemara:
- Má-li tedy někdo děti, smí zanedbávat [náboženskou povinnost] plození a množení, ale svou ženu zanedbávat nesmí. To podporuje [názor] rava Nachmana jménem Šemu'elovým, který řekl: „I když má někdo několik dětí, nesmí zůstat bez ženy, neboť je psáno: Není dobré, aby člověk byl sám (Gn 5,2).
- Ale někteří uvádějí: Má-li tedy někdo děti, smí zanedbávat [náboženskou povinnost] plození a množení a smí také zanedbávat svou ženu. Řekněme tedy, že se jedná o vyvrácení [názoru] rava Nachmana jménem Šemu'elovým? – Nikoliv. Nemá-li někdo děti, musí se oženit s plodnou ženou. Má-li někdo děti, může se oženit s neplodnou ženou. Záleží na tom v případě prodeje svitku Tóry kvůli dětem.“
- Více zde: <https://talmud.webnode.cz/seder-nasim/jevamot/a61b-62a/>

Hagada v Talmudu

- <https://talmud.webnode.cz/seder-nasim/gitin/a55b-56b/>
- Gemara: [[Ve městě] žili jistí lotři. Rabíni jim řekli: „Vyjděme ven a usmiřme se s [Římany]!“ Oni je však nenechali a řekli jim: „Vyjděme ven a bojujme s nimi!“ Rabíni jim řekli: „Nebudete mít úspěch.“ [Lotři] se sebrali, spálili ta skladiště pšenice a ječmene a začal hladomor. R. Jochanan mu řekl: „Vymysli pro mě nějaký plán, abych mohl opustit [město]! Možná něco málo zachráním!“ [Aba Sikra] mu řekl: „Předstírej, že jsi nemocen, ať se na tebe všichni chodí vyptávat! „Když [r. Jochanan] dorazil tam [k Římanům], řekl: „Mír s tebou, králi! Mír s tebou, králi!“ [Vespasián] mu řekl: „Jsi vinen dvěma tresty smrti. Za první proto, že nejsem král, ale ty mne nazýváš králem. A za druhé, i kdybych králem byl, proč jsi přede mně až dosud nepředstoupil?“ Mezitím k němu dorazil posel z Říma a řekl mu: „Vstávej, neboť císař zemřel a římsští urozeníci se rozhodli postavit tě do čela [říše]!“ [Vespasián] mu řekl: „Teď musím odejít [do Říma] a pošlu někoho jiného. Ale můžeš si ode mne něco přát!“ [R. Jochanan] mu řekl: „Dej mi Javné s jeho moudrými, [rodový] řetěz rabana Gamli'ela a lékaře k vyléčení rabiho Cadoka!“ Rav Josef o něm citoval (a někteří uvádějí, že to byl rabi Akiva): „[Stojí psáno:] Obrací moudré zpět a jejich poznání ohlupuje. Měl mu říci: ‚Nech [Židy] tentokrát vyváznout!‘ [R. Jochanan] se však domníval, že tak mnoho by asi nedocílil a pak by nemohl zachránit ani takhle málo.“